

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

Dr. KISS ARNOLD:

Melyik az igazi út?

Érdekes dokumentum a Bach-korszakból. — Kahán-Frankl Samu az új országos elnök. — Fekete foltok a „Fehér Könyv“-ben. — A német humor tragikuma. — Hol maradt a fin-tudós Dr. Munkácsi Bernát? — Az „Elégetett Könyvek“ Tára. — Olvasom...! Nem olvasom...! — Érdekes hírek

Szombati olvasmány

S'lach l'cho hetiszakaszról

Mózes kémeket küld a pusztából az ígéret földjének kikutatására. A kémek visszajönnek, elmondják, hogy termékeny az ország, de óriások laknak benne, nehéz lesz a meghódítása. „Erre elkezdett sirni az egész gyülekezet.”

(Midras: „Az egész gyülekezet” alatt érteni kell a vezetőket, a szanhedrin tagjait. Ők a pusztában tanulmányozták a szentföldi talajjal egybekötött törvényeket és amikor jöttek a kémek és ők megtudták beszédjükből, hogy nem juthatnak birtokhoz, akkor elkezdtek sirni. A népnek, amelynek élén olyan szanhedrintagok állanak, akik csak pozíció kedvéért tanulják a Tóra törvényeit, el kell pusztulnia).

Szólott az Örökkévaló: „Én megbocsájtok”, de az a nemzedék, amely kislelkű volt, el fog pusztulni a sivatagban és az új nemzedék fogja elfoglalni az országot.

(Talmud: A pusztában elhullt nemzedékben egy sem volt fiatalabb hatvan évnél. Isten az igazságot összeegyeztette a szeretettel és irgalommal. Ezt kell az embernek utánóznia az ő tevékenységében).

„Óh gyülekezet! Egyazon tör-

vénytek legyen nektek és a letelepülő idegenek”,

(Ez a felkiáltás az emberiség őskorában hangzott el, de a legújabb kori fajvédelmi és fajgyűlöleti jelszavak valóban őskori visszaesést jelentenek vele szemben).

A szemlélő szálak (cicisz) a ruhán emlékeztetnek Isten parancsára és arra „ne járjatok szivetek és szemetek után”.

(Talmud: Szív és szem a bűn két keletője, a szív vágyik, a szem megkívánja és a test vétkezik. A szív még erősebb, mint a szem, ezért a vaknak is van szenvedélye a bűnhöz. Legfontosabb tehát, hogy a szív tiszta legyen. Ennek jelképezésére ütünk bűnvallomáskor a szív felé).

A VAC KÜLFÖLDI SIKERE. A Vivó és Atlétikai Club a bécsi zsidóság nagy sportklubjának: a HAKOAH-nak 25 éves fennállása alkalmából rendezett kézilabda-tornáján bajnoki I. csapatával résztvett és a HAKOAH-t 5:4 arányban legyőzve, megszerezte a magyar kézilabdaspport első külföldi győzelmét. A kézilabda-tornában a VAC a HAKOAH-t kívül a Wiener Sport Clubbal, az osztrák kupa nyertesével és a Liesinggel, az osztrák munkásbajnokság nyertesével együttesen vett részt és értékes serlegdíjat nyert, amelyet az osztrák kézilabdaszövetség elnöke szép beszéd kíséretében nyújtott át a VAC csapatnak. A Magyar Kézilabdázó Egyesületek Szövetségének ü. v. elnöke: Molnár Tibor meglehangú átiratban üdvözölte a VAC szép sikert elért kézilabda-szakosztályát.

„Jeruzsálem” és „Tel Aviv”

gyönyörű óceánjáró gyorshajókon bonyolódik le a palesztinai forgalom 93%-a. Miért? Mert útlevel és vizumelőírások tekintetében mi nyújtjuk utasainknak a legpontosabb útbaigazítást! Mert a két hajón a harmadik osztályon is szinte minden utast kitűnően szellőzött, modern kényelemmel berendezett KÜLSŐ kabinban helyezünk el és minden utasunk kívánatára szigorúan rituális, a jeruzsálemi főrabbinátus ellenőrzése alatt készített ellátást kap!

Mert az utazás Budapesttől Triestig csupán 13 óra, Triesttől Jaffáig négy nap és 17 óra, tehát az utazás teljes időtartama alig több öt napnál — teljes kényelemben, kitűnő hajón!

Mert áraink ma is a régi alacsony árak, mert pompás óceánjárókon még mindig a legkisebb költségmegtérítés mellett nyugodtan indulhat Erec Izraelbe!

L L O Y D T R I E S T I N O

THÖKÖLY UT 2

BUDAPEST

VÁCI UCCA 17

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

ÚTKERESÉS

Irta: Dr. KISS ARNOLD vezető főrabbi

Professzorok, tudós doktorok tartanak konziliumot a nagybeteg ágyánál. Diagnózisnak, recepturának egy az idegenül-hangzó neve: *belmisszió*. Valóban nagybeteg a paciens. Az ujkori zsidóság. Ellen-séges gyűlölet szörnyű sebeket ejtett rajta kívülről, a sebész operáló késének is van dolga rajta, a belgyógyász is marasmus jeleit, sziv-gyöngeséget állapít meg a szervezetében. Aggódva lessük e gyöngülő érveréseket, féltve látjuk, hogy a deliriosus lázbeteg kiugrani készül az ágyából. A rabbi hivatalok szobáiban gyakoriak a bucsulátogatások s azok között, akik ilyen vizittekre nem jönnek el: sokan év-számra, sőt egy életen át nem látogatnak el semmiféle megnyilvánu-lási helyére a zsidó életnek.

Hogyan segítsünk? Vannak kiváló világi vezetőink, van bölcs adminisztrációnk, a zülött felekezeti alkotmány kitatarozva, új élet-erővel tető alá kerül majd csakhamar, Isten segítségével. Vannak tudós papjaink, ékesenszóló prédikátoraink, szép templomaink, gyönyörű kórusaink: *panem et circenses* a tömegnek. A *panem*: a lélek-kenyér, amit bölcs tanítók nyujtanak a lélekben éhező tömegnek, a *circenses*: művelő előadások, kultúra, kántorok, orgona, ünnepségek, kórusok.

Mégis sokan, nagyon sokan vannak, akik kevésnek tartják ezt a panemet s mégse nevezhetjük őket *azesz-panemnek*. Sokan, akik úgy vélik, hogy a *circensesek* se elég *Circé*-k, akik zsufolt templo-mok dacára tartósan varázsban tudnák tartani a muzsikális élvezetekre összegyülekezett hitsorsosokat.

Itt előrebocsátom, hogy nem tartom jogosulatlanoknak azokat a zsidó lelkiséget hangoztató óhajokat, amik a zsidó társadalom egy jelentékeny része vallásos szükségleteinek nem a lényegbe vágó, csak külső megjelenési formáiban, számukra nagyobb kielégülést, több áhítatot nyújtó valláséletet várnak. Struccpolitika lenne: a való élet-tel ellentétes gyakorlatu konzervativizmus hadakozó paripáján Don Quichotte harcot vivni rozzant fegyverzetben, amelyik olyanokra rá

nem illik, akik a nemes lovagnak csupán az álorcáját viselik életmódban és gondolkozásban.

Szemet lehet-e húnynunk a jelenség előtt, hogy modern templomainkban ezrével vannak olyanok, akiknek lelke üres marad az imakönyv betüinek ismeretlenségében, asszonyok, leányok, akik előtt hét pecséttel lezárt rejtelem: *az imáink?* Hogy még többen távol maradnak vallásos közületeink istentiszteleteitől, mert *idegen* számukra *forma* és *külső*, egyéni tultengéses énekprodukción, vásári zshivaj és a külsőségekben áhítatát vesztett régi zsidó szépség és bensőség.

Magam, lelkemben megrendülten fohászok, élek az apáim *ősi* hitének *ősi* formáiban, *szent* tartalmában. Egy kicsiny falusi templomban is, ahol tíz ember összegyülekezik és egy igazán zsidó lelkű, akár kopott előimádkozó szivéből zokog föl az évezredes ima: *közelebb érzem magamat az Istenhez*, mint cifra kantátéktól hangos zsidó katedrálisokban, ahol gyakran kifogástalan muzsikalitással vágják ki a cét, de a lélek mélyén nem muzsikál a zsidó melódia halhatatlan szépsége többé s az ornátusok levetése után elbőditett skajachok mámorában nyoma sincs többé a zsidó lélek őszinteségének.

Nem magamnak tehát, sem azok számára, akiknek bensejéből ki nem tudja tépni az új idők forgószele a régi hagyományokat: *tartom szükségesnek a megértést*, hanem azok részére, *akik zsidók akarnak maradni*, keresik az utat a zsidósághoz — köztük valóban a zsidóság értékei lélekben is, kulturában is — vélem megfontolandónak a régi utaknak százados gyomtól való járhatóvá tételét.

Tetszetős lehet a megriadt átokharsogtatás: *„hulljon a férgese“*, de vajjon *tétlen karokkal nézzük-e tovább, hogy addig hull a „férgese“*, amíg nem egy modern zsidó templom majd becsukódik, mert nemcsak a menyezetéről hull a gondozatlan vakolat, hanem a benne tengő-lógó lelkekről is végképen lehull minden, ami ma még zsidó máz? Nem bölcsebb-e az igazán zsidóságot prófétai szerelemmel vallóknak is olyan formákat teremteni, amikből a tartalom ki ne vesszen? a térítő munkát nemcsak szidni és kárhoztatni, de annak megértő szeretettel utját állni? A keresztény egyházak nem engednek a latin misékből, az ősi szertartások szentek maradnak — de ahol arra szükség van, koncessziót tettek a hazai nyelvű istentiszteleteknek, a rövidebb tartamu szertartásoknak. Vannak konferenciás-beszédű istentiszteleteik: egy rövid ének, egy egyházi elmélkedés; s vannak nagy, fényes zenéjű, hosszabb istenszolgálatok. Pedig a keresztény-katolikus vallásfelfogás konzervativizmusban a legmerevebb — ám nem akar csatát veszíteni minden lelket egy kaptafára való húzásával. De zsidó konzervatív gyülekezetekben is ismerjük ennek a mását. Frankfurtban egy hitközségi vezetőség kormányzásával a legszigorubb orthodox ritusu istentisztelet temploma tőszomszédságában orgonás

templom s harmadik formája a Seligmann templom ujkori ritusa. *A lényegből nem engedni, a formáknak koncessziót tenni*: ennek kellene az irányító szempontnak lenni.

Megszivlelendők azok a javaslatok, amik *az ifjuság fokozott vallásos gondozását* tűzik ki célul. Középiskolai zsidó tanulók kongregációja. A főiskolai ifjuság *vallásos szervezetekbe tömörítése*. Iparos és kereskedő tanoncok *lelki gondozása*. A zsidó nők *szeretelmunkájának* megszervezése. Kórházak, fogházak *sinylődőinek ügyei* felkarolása.

Ma — mi tűrés, tagadás benne?! — az a helyzet, hogy a hitoktatás kitünő, paedagógusaink elsőrangúak, a hitoktatás eredményeiről szóló jelentéseink ragyogó sikerekről számolnak be évről-évre s az eredmény? a kitérések, a hitehagyások ijesztő módon szaporodnak. Mert kitünően meg lehet tanítani az ifjuságot latinra, azért az a kitünő latin tudásu ifju még nem vált lélekben lelkes latinná, ha még oly nagyszerűen tudja is a latin háboruk évszámait.

Pótolnunk kell a családi élet vallásos lelkének fogyatékoságait a hitoktatásban. Élettel kell megtelitenünk a tanítást. Mert a hit és vallás nem tudomány csupán, nem ismeretek gyűjteménye, hanem eleven élet, s életet csak élet, csak gyakorlat tud szülni. Honnan fakad a mi zsidó hűségünk? a mi zsidó szerelmünk? Gyermekkori átélésekből, hangulatokból, felejthetetlen emlékekből. Ha az ifjuság nem él hitbeli életet a családi élet közönye folytán: lelki gondozóink, hitoktatóink éljenek zsidó élet közösségében a rájuk bizott ifjusággal. Tartsanak velük szombati áhítatot, nem gépies formaságot, de eleven gyakorlatot. Énekeljenek velük zsidó dalokat. Azokat a bensőséges szépségű melódiákat öntsék a sziveikbe. Ünnepeljenek velük széder-áhitatot. Építsenek velük sátort. Ne csak aggyal-szívvel, lélekkel tanítsunk. A máshitű közösségek majdnemhogy minden gyerek mellé egy-egy papot állítanak. Nekünk nincsen annyi anyagi erőnk. De sokat lehetne cselekedni, ha közületeink pl. a hangos templomi énekművészetek túlon túl való külsőségeinek csökkentésével, a csöndesebb, de eredményesebb lélekmunkára is áldoznának.

S még az idősebb generációról se szabadna azzal a vészkiáltással lemondanunk: itt már minden elveszett. Papjainknak, lelki vezetőinknek adjunk rá módot, hogy az idősebb nemzedék elzárt elefántcsont-tornyait is megközelithessék. Ma prédikációk, esketések, temetések, gyűlések egészen lefoglalják a papok idejét. Van szerepük az ifju, állástalan papoknak, feladatuk bőségesen. Világi vezetőink tegyék feladatukká, hogy az elzárkózott családi köröket megnyissák a lelkigondozás számára. Nemes asszonyaink ezen a téren szent munkát végezhetnének.

Sokszor meddő felekezeti torzsalkodások, adminisztrációs munkában kimerülő felekezeti tevékenyedések, apró hiuságok kielégülése helyett: *lélekmunkára, lélekzsidókra van szükségünk.*

Az orthodoxia országos elnöke: Kahan-Frankl Samu

Rendkívül megtisztelő mozzanatok mellett folyt le *Kahan-Frankl Samu* az új orthodox országos elnök egyhangú megválasztása és ünnepélyes beiktatása Plátónak álma az eszményi államról, amelyet filozófusok vezetnek, a hazai orthodox-szervezetben megvalósult annyiban, hogy élén egy talmudi filozófiával, tudománnyal és tórai etikával telt férfi áll. — Beiktatása előtt általában az volt a vélemény róla, hogy ő lesz az orthodox Coolidge, a „hallgató elnök”, de a megválasztása után elmondott programbeszédjében kibontakozott a tartalmas, érde-

kes, tulzásokat kerülő, kitűnő elokvenciával rendelkező szónok. Aki ilyen elsőrangú szónoki tehetséggel hallgatni tudott 14 éven át, az bebizonyította egyszerre, hogy rendelkezik mindazzal az önfegyelemmel, bölcsességgel, önlelküzdéssel, amellyel a hazai orthodoxiát a szervezet multjához méltóan és *Frankl Adolf* vejéhez illően irányíthatja.

מדברנא דאומתיה בריך מתייך לשלם

Egyhangulag Kahan-Frankl Samut választotta elnökké az orthodox országos képviselőség

Az orthodox zsidóság száztágú országos képviselősége május hó 29.-én elnökválasztó ülésre gyűlt egybe. A gyűlést Frankl elnök nyitotta meg. Strasser Salamon debreceni főrabbi rendkívül meleghangú beszédben méltatta Frankl Adolf kiváló személyét és kivételes érdemeit, akit az országos képviselőség a Központi Iroda örökös tiszteletbeli elnökévé választott. Frankl elnök megindító szavakban mondott köszönetet a nagy ragaszkodásért és kijelentette, hogy e bizalom folytán továbbra is megmarad az orthodox zsidóság felsőházi képviselőjének. Ezután megválasztották a huszonegytagú jelölő bizottságot, amely tíz rabbi és tizenegy világi tagból állott. Megválasztották Strasser Salamon debreceni, Rosenbaum Mózes kisvárdai, Snyders Bernát győri, Teitelbaum Naftaly nyirbátori, Bródy

Emánuel nagykállói, Sussmann Viktor kecskeméti, Pressburger Áron bonyhádi, Rosenberg Saul ujfehértói főabbikat. A bizottság világi tagjai következők voltak: óbudai Freudiger Ábrahám, óbudai Freudiger Lipót m. kir. kormányfőtanácsos (Budapest), Bernfeld Sámuel, Krausz Mór, (Debrecen), Steiner Vilmos, Marton Ig. L. (Pápa), Németi Sándor (Nyiregyháza), Frey Sámuel (Szombathely), Mandula Mór (Miskolc), Rubin Márton (S. A.-Ujhely), Freund Lajos (Paks).

Az országos képviselőségi gyűlés felüggesztése után a jelölő bizottság óbudai Freudiger Ábrahám elnöklete alatt tanácskozott. Minthogy a szervezeti szabályok hármast jelölést írnak elő: a bizottság ehhez képest három személyt jelölt. Első helyen Kahan-Frankl Samut, második és harmadik helyen Steiner Vil-

mos és Klein Márkusz központi bizottsági tagokat. Óbudai Freudiger Ábrahám a jelölést bejelentette az újból megnyitott országos képviselőségi gyűlés plénuma előtt. Arra kérte a gyűlést, hogy az általános óhajnak és az orthodoxia régi tradícióinak megfelelően egyhangú választást ejtsenek meg. Az Országos Képviselőség erre egyhangú lelkesedéssel Kahan-Frankl Samut választotta meg az orthodox Központi Iroda elnökévé. Az eredmény kihirdetése után az új elnökért egy négy tagból álló deputációt küldött a nagygyűlés. E küldöttség tagjai voltak: Deutsch Jenő abaujszántói és Blum B. Béla berettyóújfalui főrabbi, továbbá Korein Dezső és Goldschmiedt Siegfried világi tagok. Amidőn Kahan-Frankl Samu ujonan megválasztott elnök a küldöttség élén a teremben megjelent: igen lelkes ovációval fogadták. Óbudai Freudiger Ábrahám meleg szavak kíséretében hirdette előtte az orthodox Központi Iroda elnökévé történt megválasztását, majd felkérte Bernfeld Sámuel központi

bizottsági tagot, hogy az országos képviselőség nevében üdvözlje az új elnököt. Bernfeld Sámuel rendkívül lelkes, szép szavakban tolmácsolta az országos képviselőség szerencsekívánatait és igen emelkedett szellemű beszédben vázolta az új elnökre váró feladatokat. Kahan-Frankl Samu elnök hosszabb beszédben köszönte meg a beléje helyezett bizalmat és nagyobb vonásokban vázolta azokat a feladatokat, amelyek a közeljövőben az orthodoxiában megoldásra várnak. A beszéd elhangzása után az országos képviselőség tagjai lelkesen ünnepelték az új elnököt, aki az elnöki székből tovább vezette a gyűlést. Dr. Reiner Imre jogtanácsos részletes beszámolóban ismertette azokat a fontosabb kérdéseket, amelyek a hazai orthodox zsidóság érdekeivel kapcsolatosak. Korein Dezső, Fried Béni, Krausz S. J. és Bernfeld Sámuel hozzászólása után az Országos Képviselőség a jelentést elfogadta, mire Kahan-Frankl Samu elnök köszönetet mondva a megjelenteknek, a gyűlést bezárta.

A német humor tragédiája

A német humor eddig büszkén fénylett a Harmadik Birodalom kék egén. A német humornak nem esett bántódása és ha ujabban csak titokban nyilvánulhatott is meg, a németek büszkék voltak humoros irodalmúkra, amely különösen a 19-ik században érte el fejlődésének klasszikus pontját. A berlini rádió vezetősége el is határozta, hogy Charlie Roellinghoff neves árja humoristával előadást tartat a rádióban a 19-ik század német humoros irodalmáról. Roellinghoff be is terjesztette előadásának programját, amelyet gondosan válogatott össze, a rádió vezetősége azonban visszautasította. . . Roellinghoff nem fog előadást tartani a német humorról a berlini rádióban, de nem fog más sem. A német humorról egyáltalán nem fognak előadást tartani. . . Mert a klasszikus német humor kitűnő szerzői valamennyien, mind: zsidók voltak. . . És hogy ez most kiderült, annak is a náci az okai. Amíg nem bolygatták — minden rendben volt. Most azonban nem tudnak többé a náci nevetni a jóízű német szellemességeken, de ha tudnának is: nem szabad! Szegény Roellinghoff most bizonyára pácban van, mert őt teszik felelőssé az elmúlt század humoros irodalmáért. . .

Ugyanez a helyzet a színház területén is. Egyik színház a másik után megy tönkre, mert ha már végre sikerül színrehozni egy valamire való darabot, aminek közönsége is van, — rövidesen kiderül, hogy zsidó a szerzője. Többet természetesen ezután nem kerülhet a darab műsorra. A berlini Vigszínházban történt a minap egy ilyen eset. Adolf L'Arronge kitűnő színpadi művét tüzték műsorra. Már a premier közönsége is összegyűlt. Az utolsó pillanatban azonban a propagandaminiszterium úgy intézkedett, hogy a darab nem kerülhet előadásra. Miért? Mert L'Arronge polgári neve Aronsohn és ez a zsidó Aronsohn igen tehetséges humorista, akinek színműve föltétlen sikerrel startol. . .

A kutyakorbáccsal még csak tudnak bánni a náci, de a humorral nem megy a dolog sehogysem. . .

EZÜST

DISZMÚÁRU, EVŐESZKÖZÖK GYÁRI ÁRBAN

SCHLEIFER

EZÜSTÁRUGYÁR, VII., KAZINCZY UTCA 10.

Telefon: 43-5-28

Érdekes adatok

a régi nagyváradai hitközség történetéből

A mi tudós könyvtárosunk, Friedmann Jónás dr. szivességéből kezembe került egy füzet, melynek címe: *Der Iszur in Grosswardein*. Nyomtatásban megjelent 1862-ben Kassán, szerzője Julius Spiegler képcsített rabbi. A könyv maga az akkori idők szellemében összeállított vitairat a konzervatív irányzat ellen és a modernizálás érdekében. Naiv elgondolással idéz a Talmudból, régi és újkori szerzők műveiből, de nem mond semmi újat, semmi olyat, amit már a híres Chorin Áron, Fassel és más reformrabbik írásai-
ból ne ismernénk.

Annál érdekesebb azonban, amit az akkori nagyváradai hitközségi viszonyokról elmond. A könyvnek ez a része nemcsak az akkori zsidóság magyarosodási törekvéseire jellemző, de a hatóságok viselkedésére is czekkel a törekvésekkel szemben. Meg kell jegyeznünk, hogy az akkori városi magistratusnak a helyzete nagyon nehéz volt, mert a könyvben feljegyzett események a Bach-Schmerling korszakban játszódtak le. Elmondja a könyv, hogy Nagyváradon évszázadok óta lakott 500 bennszülött zsidó család, míg az újabban beköltözött családok száma mintegy 300-ra volt tehető. A nagyváradai zsidók jótékonyasága országszerte ismert volt. A nagy zsinagógán kívül létesítettek egy Bészhamidrast Talmud-tanulók számára, továbbá egy négyosztályos főiskolát és egy gazdagon felszerelt kórházat. Ezenkívül számos jótékonyasági és szociális intézmény is működött a hitközség keretében.

A reformmozgalom 1847-ben komolyabb jelleget öltött, de ennek csakhamar véget vetett a szabadságharc. Mikor a szabadságharcot leverték, a mozgalom ismét fellángolt és 1860-ban végleg megalakult

„Magyar Zsidó Község“ néven a reformhitközség. A városi magistratus az új hitközséget közgyűlésileg a következő átirattal engedélyezte:

„Örömmel üdvözli a közgyűlés a megalakult Magyar Zsidó Községnek alapszabályaiban lefektetett nemzeti érzelmét és nemes irányzatát s mikor rokonérzelmeit hazafiui törekvéseitől nemcsak meg nem tagadja, hanem azokat támogatni is kész, egyszersmind alapszabályait, amelyek sem a világi, sem a vallási törvényekkel ellentétben nem állnak, megerősíti s a községet, mint ilyet ezennel elismeri.“

Ugyanez év augusztus 7.-én avatták fel az új templomot a magistratus és a városi előkelőségek jelenlétében. Bihar vármegye is képviseltette magát az ünnepségen egy küldöttséggel, melyet gróf Haller főispán vezetett. Az új hitközség első költségvetése 15 ezer forint kiadást és 15 ezer forint bevételt tüntetett fel. Alakulásakor 210 adófizető tagja volt a hitközségnek, 6 orvos, 5 ügyvéd, 5 tanító, 4 szeszgyáros, 11 gazdálkodó, 10 vendéglős, 102 kereskedő, 8 alkusz és 65 iparos. Aki a mai Nagyvárad neológ hitközségét ismeri, annak a fenti adatok érdekes következtetésekre adnak alkalmat.

GYÁSZISTENTISZTELET VÁZSONYI VILMOS EMLÉKÉRE. A pesti izr. hitközség előjárósága dr. Vázsonyi Vilmos emlékeztére, a hősök emléktemplomában, kedden este gyászistentiszteletet tartott, amelyen Stern Samu hitközségi elnökkel az élén, testületileg megjelent a pesti izr. hitközség és a pesti chevra kadisa előjárósága, valamint a felekezeti intézmények képviselői. Ott volt Vázsonyi Vilmos özvegye, fia és tisztelőinek és híveinek kegyeletos sokasága. Dr. Hevesi vezető főrabbi gyújtotta meg az emlékmécesest, megemlékezve az elhunyt nagy államférfiről, aki mint hazájának és felekezetének egyaránt hű fia, maradandóan fog élni szellemében és emlékeztében az utókor számára.

Fekete foltok a Fehér Könyvben

— A Bródy-ügy körül —

Dr. Komlós Aladár izr. leánygimnáziumi tanár *Bródy Sándor* irodalmi ouvrejáról irt kritikai értekezésének megjelenése után hire kelt annak, hogy az elhunyt író hozzátartozói a Pesti Izraelita Hitközség előljáróságától ellene a fegyelmi megindítását fogják kérni. Erről beszélgetve, dr. *Richtmann Mózes* barátunk a következőket mondotta:

— Ha *Komlós Aladár* essayjében jobban kidomborította volna *Bródy*nak a zsidósághoz való viszonyát, akkor a fegyelmi-kérés badar terve fel sem merülhetett volna, mert akkor mindenki erkölcsi lehetetlenségnek tartotta volna, hogy éppen ebben az esetben lépjen közbe egy felekezeti fórum. Ebben a tekintetben arra a két cikkre utalhatok, amelyet 1915-ben irtam a „Zsidó Szemlé”-ben „*Fekete foltok a Fehér Könyvben*” címen. A Fehér Könyvben ugyanis *Bródy* husz oldalon keresztül a zsidókról is irt konfessziószerű elmélkedést. Elmefuttatása elején a háboru következtében Budapestre került galíciai hadimenekültekről beszél, leír egy stilizált galíciaival Ábrahám Lyonnal (a későbbi Lyon Lea névszerinti apjával) folytatott lehetetlen beszélgetést, többek között megállapítja, hogy sok menekült galíciait lát Budapesten, akik cylinderrel járnak végig az utcán (a bennszülött orthodoxainkkal tévesztette össze őket!), majd felvonultat egy galíciai homunkuluszt, aki úgy beszél, mint egy gólem. De ez mind a multé, a „galiciáner” már nincs itt, illetőleg van, ha az antiszemiták akarják, mert szerintük minden zsidó az, *Bródy*t is annak tartanák ma, ha élne, hiába erősítgetné, amit a Fehér Könyvben mond, hogy az apja szefárd zsidó volt, nem hinnék el, hisz a neve „*Bródy*” galíciai városra utal.

— A felvetett kérdéshez tartozik, hogy

Bródy a Fehér Könyvben azt ajánlja a magyar zsidóságnak, hogy nagy tömegekben térjen át a magyarság hitére. Ő ezt nem teszi — mondja — egyrészt azért, mert fiatal korában paraszt kocsisuk *Sámuel bácsi* mindig adott neki avas szalonát és nem érezte vele zsidó voltát, másrészt hálával tartozik a Pesti Chevra Kadisának, amely 15 évnek előtte disztaggá választotta és amikor egyszer megszorult és egy levélben eladta a Chevrának a disztagként neki járó diszshelyet, a Chevra nem úgy járt el, mint a bibliai Efron, aki Ábrahámnak csak pénzért adott sirhelyet, hanem küldött neki egy összeget és biztosította arról, hogy disztagsági jogai továbbra is megmaradnak. Ez köti őt a zsidósághoz, fiait azonban — írja — *hit nélkül „abszolút magyaroknak”* nevelte. De ők nem akarnak kitérni, mert érdekesnek tartják zsidó voltukat.

— Aki tehát leírta azt a sort, hogy az „abszolút magyarság” tartozéka a kitérés, az pihenhet a Chevra által adományozott diszshelyen, de felekezeti hatóság nem kelhet védelmére reputációjának. Azonban nagyon nem kell haragudni *Bródy*ra. Emlékszem, hogy én is úgy irtam róla, hogy alkalmaztam rá önmagamban a heinei fémjelzést „*der unerzogene Sohn der Grazien*” — inkább az volt az érzésem, hogy őt in judaicis nem szabad komolyan venni. Hisz milyen jót nevetett husz évvel ezelőtt a zsidóság, mikor Jom Kippur előtt azt írta az egyik cikkében, hogy a zsidók most ülik meg Jeruzsálem pusztulását.

— A zsidó közösség tehát büszke lehet *Bródy Sándorra*, az íróra, azonban a felekezeti hatóságok érdeknélküliséget jelenthetnek csak be az egész *Bródy* ügyben.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Kóbor Tamás, az Imit ülésén elnöki megnyitójában szomorú képet festett arról, hogy a zsidó író már csak két magyar napilapnál (a Pester Lloydot nem említette!) helyezkedhetik el, mert keresztény lapok nem fogadnak el zsidótól írásokat, a többi, úgynevezett liberális lap is csak a numerus klausus arányában. Kóbor reflektorában látjuk tehát, hogy mint fest valójában a „zsidó sajtó”. Majdnem úgy, mint az ugyancsak „zsidó” bankok, ahol 15 év óta nem helyezkedhetett el egy zsidó fiatalember sem.

Nem olvasom

Beszélgettem egy orthodox szakértővel és megkérdeztem, hogy miért oly mintaszerű náluk, a budapesti orthodoxoknál a ritualitás? A következőket mondotta: „1. Nem letört egzisztenciákat veszünk fel személyzetnek, hanem vagy egész fiatal, most nősült, jámbor ifjakat, vagy olyanokat, akik mögött másik hitközségben eltöltött tiszta, ellenőrizhető múlt és működés van. Nem a torzonborz szakáll az ajánlólevél, hanem a feddhetetlenség. — 2. Ha például valaki nem ennél nálunk saját metszéséből, mert vegetáriánus, azt menten kidobnók. Ön azt fogja mondani, hogy ez a „Mitriechen” politikája, de én azt mondom, ez a felelősségérzet fokozása. — 3. Nálunk a rabbik a mészárszékekből veszik a húst, éppúgy, mint a hitközségi elnök, éppúgy, mint minden fogyasztó, éppúgy, mint Stern bácsi, a Rombach utcából. A rabbik nem kapnak extra utakon a mészárszékek megkerülésével húst, ez a körülmény is fokozza a felelősségérzetet és

bizalmat ébreszt a közönségben.” — Hogy mindez így van-e, azt nem tudom megítélni, de mindenesetre megérdemli az illetékesek különös figyelmét mindenütt.

Olvasom

Rosenberg Sándorné nőegyleti elnökasszony harminc éves házassági évfordulóját és fia eljegyzését ünnepli. Aki annyiszor és annyi családnak szerzett már örömet, annak mindenki őszinte szívből zavartalan családi örömet kíván. Zsidó jelfogás szerint az idealizmus előírása: „örülni és örömet szerezni”. A mi Nagyasszonyunk továbbment, önála az örvendeztetés megelőzi a saját örömét.

Olvasom

A Pesti Napló csillagos cikkírója a megváltásról elmélkedve, a föld megváltásáról is ír, és közli hogy Kún Ferenc fegyverneki földbirtokos felhívta a figyelmét arra, hogy Mózes törvényei szerint minden hetedik évben semitta, az adósságok eltörlésének éve van és érdekes lenne, most is az illetékesek figyelmét ráirányítani erre az intézkedésre. Amit azután a csillagos szerző elmond, azt a zsidó olvasói nagy érdeklődéssel fogják olvasni és nem is fogják tudni, hogy mindaz benne van a „Behár” hetiszakaszban, amelyet ők már nem szoktak átolvasni. Éppen ezért azt gondolom, hogy Kún Ferenc, a semitta eszmének propagálója nem semita, mert különben szégyellené bevallani, hogy olvassa a Bibliát. Ha azonban mégis az volna, bocsánatot kérünk tőle és kijelentjük, hogy ebben az országban mindenki, semita és antisemita egyaránt elfogadná magára nézve az adósságelengedés „semitta” intézményét.

Olvasom

A napilapok szomorúan regisztrálják, hogy Hidason az egyke miatt a magyaroknak át kellett adni templomukat a sváboknak. Szomorú dolog, de azért nincs ok a pesszimizmusra. A zsidó történelemben számtalan esetet olvasunk, hogy a zsidóknak ott kellett hagyni templomot, temetőt a keresztényeknek, akik kiűzték őket. Németországban most is egyre-másra szűnnek meg a kisebb hitközségek, mégis megvagyunk, — egy magában bízó nép ereje kifogyhatatlan.

Olvasom

Sós Endre és dr. Szinetár Ernő most kiadott brosüráját, amely arra a kérdésre akar válaszolni: „Mi vár a nőre az Új Középkorban?” A neves publicista és a kitűnő ideg orvos nagyon szomorú következtetéseket vonnak le azokból a tünetekből, amelyek a horogkereszt győzelme óta egyre sokasodnak Európa területén. Nemcsak a hitlerizmus szorította ki ugyanis a nőket a parlamentből és a közhivatalokból, hanem az országok egész sorában indult meg a nők „visszakergetése” a háztartásokba. Csakhogy a diktátoroknak ez a tétele kiindulásában hamis. A dolgozó nők jórésze tudniillik nem passzióból robotol, hanem azért, mert — a férjhiány következtében — nem tud férjhez menni. Sós Endre új tanulmánya kiegészíti multkori „Diktátorok és diktatúrák” című könyvét. Nagyon jól tette, hogy dr. Szinetár Ernőt választotta „társául”, mert így a téma a szociológus

és analitikus kettős megvilágításában mélyrehatóbb feldolgozást kapott.

Nem olvasom

A finn miniszterelnök budapesti időzése alkalmából, hasábokat irtak a magyar-finn testvériségről. Régente, ha török-perzsa testvérek jöttek, mindig föl-kérték Vámbéry Ármint, vagy más orientalistát, hogy mutassa meg, mi is értünk valamit a nyelvükön. Erre most nem került a sor. Ugylátszik, nincsen a hivatalos tudósok között, aki finn elokven-ciával köszönthette volna a vendégeket. Pedig dr. Munkácsi Bernát mester, a finn-ugor nyelvészet büszkesége és nesztora, aki még a cseremiszekkel is tudott beszélni, vendégeinknek bizonyára imponálhatott volna.

Olvasom

Dr. Eppler Henrik szeretetházi főorvos jubileumi találkozóra hívja azokat, akik vele együtt végezték az Országos Tanítóképzőt. Régente azt mondták: a jesivából minden kikerülhet, még rendes zsidó is. A kevés zsidó népiskola miatt ennek analógiájára azt lehet mondani, hogy: a tanítóképzőből minden kikerülhet, néha tanító is.

Olvasom

Nem örülünk neki, ha nem-felekezeti lapok zsidó vonatkozásokat kevernek bele polgári dolgokba. De ha már teszik,

Szép, olcsó zsidótárgyu vizsgai jutalomkönyvek

Lehmann: Bosztanáj herceg. Zsidó történeti regény —	Pengő —.80
Sass Irén: Katicabogár. A legszebb zsidó ifj. regény—	" —.80
Molnár Ernő: Történetek a Talmudból és a Midrásból	
(Abrahám legendák) — — — — —	" —.80
Remény Ajándékkönyve (160 oldal, quart alak, képek, cikkek, versek, elbeszélések) — — — — —	" —.80
Kis Remény Ajándékkönyve (versek, mesék, tréfás képek, szindarabok) — — — — —	" —.30
Bar Kochba. A zsidó ifj. könyve (Arany egészvászon kötés) „	2.50
Telekes Béla: Zsoltárok. A bibliai zsoltárok legszebb teljes verses fordítása, képekkel (Arany egészvász. kötés) „	2.80

Megrendelhetők a R E M É N Y zsidó ifjusági folyóirat kiadóhivatala útján, Budapest, VII. Ajtósi Dürer-sor 9

— Filozófiai doktor? — csóválta a fejét gyanakodva az ember. — Az ugyan nem sokat ér. Orvosdoktor, az igen látni. Még a jogi doktor is megjárja. De a filozófiai doktor — mit kezdhet az a tudományával? — Nono, — mondta Prinz — te is itt ülsz egész nap és buvárkodsz te se keresel semmit azzal, hogy tanulsz. — Itt nem keresek, az igaz, de majd a túlvilágon... a filozófiai doktor azonban nem keres sem ezen, sem a másik világon...

A Budai Izraelita Hitközség Elnöksége, Rabbisága, Előljárósága, Választmányja és Képviseletstülsége, templomainak Előjárói, jólelti tisztviselői mélyszégyes fájdalommal jelentik, hogy

Főtisztelendő

Dr. Edelstein Bertalan

őorabbi úr

meghalt.

52 esztendőn át hirdette közöttünk az Úr igjét a kiválasztottak lelkesedésével. 52 évig volt az elcseszték támogatója, a szegények és betegek istápolója. Tanult és tanított pihenés nélkül. A toll erejével a szöszékről és a katedrálról egyaránt szent buzgalommal árasztotta reánk gazdag, derűs lelkeknek ragyogását. Kímélni akartuk beteg szívét, könnyíteni kívántuk munkáját terhet: de ő nem vállalta a könnyítést, mert nem tudott elszakadni az iskolától, a zsidó ifjúságtól, amelyet olyan oltáratlan szeretettel szeretett.

Amilyen volt egész drága életén olyan az emléke is: hívtünk, templomának szolgálatát közben szakadt meg nemes szíve.

Isten lelkéből való vezérünk volt, amíg élt, haló porában is mindig meg útmutatónk maradt.

Kihílt testét kedden, június hó 5-én, délután 5 órakor búcsúztatjuk el templomától és szöszéktől, a Zsigmond utcai templomban és 5 órakor helyezték örök pihenőre a farkasréti temetőben.

Budapest, 1954. évi június 5.

ALDOTT LEGYEN

AZ IGAZ MESTER EMLÉKEZETÉRE

Nem olvasom

tegyék ezt oly erkölcsi alapon és etikai törekvéssel, mint ezt Klar Zoltán „Társadalmunk” című lapjában olvassuk, amikor egy antiszociális munkaadónak azt üzeni: „Ha valaki ma Magyarországon zsidó, úgy ez most különös erkölcsi kötelezettséget jelent. Ne nehezítse meg a magyar zsidóság amúgyis rendkívül súlyos helyzetét. Vigyázzon arra, hogy a nemzsidó magyarság mit tart róla. És mit tart a többi zsidókról.” — Ez helyes és nagyon megfelelő körülírása annak, amit a zsidó etika a zsidó név meggyalázásának mond.

Nem olvasom

A hősök emlékünnepe, amelyet a Dohány utcai templom előtti tereken rendeztek, megafont alkalmaztak. Nem vált be. A zsidó pap ugyanis másképpen nem tud beszélni, csak ha hivatással lelki kontaktusban marad, szemtől-szembe nézve velük és erőt merítve majd az egyik, majd a másik oldalra való tekintéssel. Márpedig ez lehetetlené teszi a megafont célszerű felhasználását.

Egy berlini hitsorsos beszél:

Prinz Joachim berlini rabbi nemrég Palesztinában járt és meglátogatott egy jesivát. Találkozott itt egy emberrel, aki buzgón merült el egy könyv tanulmányozásába. A könyv egy egyszerű „Chajje odom” volt, szóval vallási szokások gyűjteménye, ami egyáltalán nem igényelt olyan buzgó tanulmányozást.

Prinz oda is szót az embernek:

— Ebből ugyan nem fogsz sokat tanulni!

Az ember zavaratlan nyugalommal tekintet fel rá és megkérdezte:

— Te talán értesz ehhez valamit?

— Igen — felelte Prinz.

— Tudós vagy?

— Igen.

— Talán doktor?

— Igen.

— És milyen doktor?

— Filozófiai doktor.

Olvasom

Zsolt Béla cikket írt a „Toll”-ba a Bródy-ügyről s cikkében előfor-

dul ez a kitétel: „öszöveltségi bosszú”. Ezt a kifejezést kétszeresen nem értem. Nagyon is értem viszont, hogy Balházár püspök a mi 24 könyvű Bibliánkat úgy nevezi, hogy Orestamentum s legutóbb is az ólesztamentum emberezsmenyről tartott előadást. Zsolt Béla „öszöveltségi bosszú”-ja lapról sem olyan precíz, mint amilyeneket ma publikistától meg-e szoktunk s nem is eredeti, mert ezt a kifejezést már az anliszemíták is rég elkoptatták.

Olvasom

A szíriai archeológiai intézet a rhas

shamrai ásatásoknál rendkívüli jelentősé-
gű leletre bukkant. Megtaláltak egy tábla-
ra írott költeményt, amely hirt ad arról,
hogy Abraham idejében a héberck bevo-
nultak Palesztinába. Palesztina északi
határan, az egykori Ugarit nevű város
romjainak feltárása közben rengeteg fö-
niciai és egyiptomi eredetű templomi
edényt találtak. Ezek közt bukkantak rá
egy táblából álló könyvtárra, ezeknek
egyike a költemény, mely elmeséli, hogy
a héberck — mint ahogy a Biblia meg-
írja — Ur városából jöttek Palesztinába.
Beszámol a költemény arról a harcról is,
mely Keret, a szidoni király és Terach,
a bevándorlók vezére közt folyt le. (Ez
a Terach a Biblia szerint Mózes apja
volt) A harc — a költemény szerint —
Terach és nepe győzelmével végződött.
A költemény egyébként Terachot isten-
ként állítja be, kinck felcségeti Sin és Ni-
kar voltak, akikről a chaldeus mitholó-
gia, mint holdistenségekről emlékezik
meg. Bár a költemény sok tekintetben
legendákat tartalmaz, az archeológusok
és bibliakutatók szerint, mégis bizonyíté-
kul szolgál arra, hogy a zsidók chaldeus
eredetűek.

Olvasom

Szász Zoltán meg van bojtánkoz-
va azon, hogy egy zsidólarjú cikk-
ről írt kritika egy közlegymintéssel
el akarta őt intézni, és arról példá-
lódzik, hogy: ha egy zsidó buta,
akkor nagyon buta. Az úgybe nem

Nem Olvasom

akarunk beleszólni, ellenben igaz-
ság az, amit megállapít, hogy a zsi-
doság problémája össze van kötve
az egész emberiség problémájával
és így öneki joga van irni erről.
Neki mindenesetre megvan ez a jo-
ga, mert zsidó tárgyú cikket már
börtönt is szenvedett, míg a fóru-
men szereplő sok világboldogító zsi-
dó mindig ép bórral menekült és
óvatos duhaj volt.

Vallástani vizsgák folynak az
iskolákban, ahol mindenféle ösztön-
díjakat cszlogatnak, pályadíjak fe-
ből. A szegény hitán félrehúzódik,
ezen a téren nincs sem ösztön-
díj, sem pályabér, legfeljebb egy kis er-
kölcsi babér, amely azonban babol
sem ér. Régenle még osztogattak a
jó biblikusoknak a Löwy Mór és Jo-
zsef-féle alapból összegeket, most ez
az alap devalválódott. Valamit kel-
lene tenni, akár társadalmi úton,
hogy a jó tanulók pár pengő jutá-
somban részesüljenek, ez emelne a
tárgy tekintélyét és a tanulók ér-
deklődését. Adnak ugyan könyve-
ket, ötlelszerülég, de „a könyv ne-
pe” (így nevezi Mohammed a zsidó-
kat) ifjúsága mégis csak jobban sze-
relti a pengőt. — Modern eszközk-
kel kell a régi célokért küzdeni!

ÜZENET „VIDÉKI”NEK. Ön reflekt-
tal multkori megjegyzésünkre a rabbi-
ról, aki nem akart a legutóbbi sovnozi
maszkirkor a templomban megjelenni.
mert a hitközség nem szavazott meg neki
„tropical” reverendát, és azt állítja, hogy
a hitközség nem merite vállalni a költ-
ségeket, mert különben a papnak igaza
lenne. — Hát, ami azt illeti; a rabbinak
semmiképen nincs igaza ebben az úgy-
ben, de a községnek sem, mert tropical
reverendát igen jólson lehet kapni —
Schnur Henrik neves szabócégnél.

Dr. HAJDU MARCEL UGYVÉDI IRO-
DAJÁNAK UJ CIME. Dr. Hajdu Marcel
úgyvéd, főv. biz. tag, a P. I. H. elnökhé-
lyettese ügyvédi irodáját VIII. Eszterházy
utca 12. II. em. 3. sz. alá helyezte át. Te-
lefonszám változatlanul 21—3—26.

Olvason

A frankfurti „Israelit“ megbotránkozással ír arról, hogy Tel-Avivban boltok nyitak meg, amelyben sonkát és kaviárt árulnak. Hát ez bizony alkalmas a külföldi zsidóság megbotránkozására, mert mi zsidók már olyanok vagyunk, hogy akármit is eszünk és teszünk kint az életben, szeretjük, ha az anyai házban megmarad a régi szent szellem. A tel-avivi sonka viszont egy felfordult világ képét vetíti felénk. A Palesztinán kívüli országban a címtáblák héber betűje éppen a ritualitást jelzi. Tel-Avivban pedig nemsokára nagy héber betűkkel ki lesz írva, hogy: ebben és abban a

boltban a legfinomabb kóser (azaz jóízű) prágai sonkák és egyéb disznóságok kaphatók.

Nem olvason

Közérdeklődés mellett tárgyalta a nagyváradi orth. hitközség Lajos Ábrahám ügyét, akit a hitközség állásától felfüggesztett és aki az úgynevezett Beth Din, vagyis egyházi bíróság döntését kérte. Az elbocsátott tisztviselő elfogultsági kifogást emelt a helybeli Beth Din ellen és idegen bíróság meghívását kérelmezte. Ez ellen többen azt vitatták, hogy csak a helybeli Beth Din illetékes. Hosszas vita után Ullmann István elnök kihirdette a közgyűlés határozatát, hogy a vitás kérdésben idegen Beth Din fog dönteni. A döntéshez a főrabbi hozzájárulását adta.

A futballsport

drukkerjei nem várták oly izgalommal a bolognai eredményt, mint a felekezeti élet iránt érdeklődők a pest-budai harc végét, a megegyezés létrejöttét. Napokkal ezelőtt békegalambok röpködtek a városban és a beavatottak biztosnak tekintették, hogy csak órák kérdése és a nehezen várt megegyezés bekövetkezik. Ekkor jelent meg egy néptelen röpirat, mely a tárgyalások újabb megfeneklését idézte elő. Az efajta néptelen pamflettek mindig a Kileélet szomorú korszakaira emlékeztetnek, mikor az aktorok gerinces, bátor, nyílt fellépés helyett sötétben bujkálva terjesztik a visszavonás mérgeit, melynek egyedüli célja a zavarkeltés és a megegyezés elodázása. Arra igazán nem lehet gondolni, hogy az efajta pamflett a felelős állásban levő vezetők tudtával és intenciói szerint jelenik meg. Mégis szomorú, hogy ilyesmi Budán is előfordulhat, hol a képviselőtestületi tagok önérzetes, független, előkelő urak, akik véleményüket bátran és nyíltan elmondhatják, s ha küzdeni akarnak jogos, vagy vélt,

de jóhiszemű igazságaikért, akkor nyílt sisakkal állanak ki a porondra és nem fordulnak néptelen röpiratok nemelőkelő fegyvereihez. Reméljük, hogy a megegyezés ennek dacára előbb-utóbb létrejön, mert így kívánja ezt mind a két hitközség érdeke és ez egyszersmind a magyar zsidóság egyetemének postulátuma.

LAPZÁRTAKOR ÉRTESÜLÜNK. Vasárnap délben, a Zsigmond utca 49. számú ház előtt összeesett dr. Edelstein Bertalan, a budai hitközség főrabbija és mire a mentők megérkeztek és hordágyra fektették, meghalt. Szívszélhűdés ölte meg az 58 éves tudós papot, aki harminchárom évet töltött megszakítás nélkül a budai hitközség szolgálatában. Igen képzett teológiai tudásával kitűnő ember volt, tanára az Országos Rabbiképző Intézetnek. Edelstein dr. évek óta szívbjában szenvedett és most hivatalából való távozása után érte utól a halál. A budai főrabbit kedden délután három órakor temetik a Zsigmond utcai templomból a farkasréti temetőbe.

HIREK

HÁZASSÁG. *Horvai* Endre, Hatsek Ervin marhabizományos fia június 10.-én déli 12 órakor, a Dohány utcai izraelita templomban vezeti oltárhoz *Popper Verát*, Popper Ödön, a Magyar Leszámitó- és Pénzváltóbank igazgatójának leányát.

Dr. NAGY VILMOS KINEVEZÉSE. A kormányzó dr. Nagy Vilmosnak, a *Cosulich Line Tengerhajózási Vállalat* magyarországi igazgatójának a kormánytanácsosi címet adományozta, közhasznú, érdemes tevékenysége elismerésül. Dr. Nagy Vilmos évtizedeken át valóban lelkes munkát végzett az olasz-magyar gazdasági kapcsolatok kiépítése terén. Egyik vezető egyénisége a szakmának nemcsak a hazai gazdasági életben, hanem a külföldön is, ahol dr. Nagy Vilmosnak kitűnő hírneve van. Kinevezése széles körökben igen nagy örömet váltott ki.

ROSENBERG SÁNDORNÉ, a VIII-IX. templomkörzet kiváló elnökasszonya május hó 27.-én örvendetes kettős családi ünnepet ünnepelt. E napon jegyezte el fia, *Rosenberg György*, a *Berlini Viktória Biztosító magyarországi igazgatóságának* titkára *Rosenzweig Lillyt*, *Rosenzweig Benőnek*, a *Rosenzweig és Fried cég* beltagjának leányát. És ugyanezen a napon, az eljegyzéssel együtt ünnepelte *Rosenberg Sándor* házassága harmincadik évfordulóját. — Ez alkalomból a tisztelők és jóbarátok egész serege kereste fel az örömszülőket. A VIII-IX. ker. Izr. Nőegylet elnöksége, dr. *Zahler Emil* ügyv. elnök vezetésével küldöttségileg tisztelgett az örömszülőknél. Dr. *Zahler Emil* üdvözölte az örömszülőket és az if-

jú párt, példaképen állítva eléjük a szülők vallásos jótékony életmódját és arra kérte őket, hogy ezen a megjelölt úton haladjanak ők is. *Rosenberg Sándorné* könnyekig meghatva köszönte meg a sok-sok üdvözlést, fogadalmat téve, hogy ezután még fokozottabb mértékben fog az arra ráutalt szegény, elesett hittestvérekért dolgozni. Szerkesztőségünk ezúton gratulál a jubilánsoknak és az ifjú párnak.

HÁZASSÁG. *Farkas Gyulának*, a széles körökben ismert és becsült *Wesselényi utcai kereskedőnek* a lányát, *Ibit* június 3.-án vezette oltárhoz *Felkai Dezső* a *Bethlen-téri templomban*, amelyet zsúfolásig megtöltött a nagy és előkelő közönség. Az esketést a menyasszony volt hittanára, dr. *Szwarc Benjámin* végezte, aki bensőséges hangú, magasan szárnyaló beszédben mutatott rá az ifjú pár előtt a zsidó családi élet szentségére. A barátok és rokonok nagy serege szerencsekívánataival halmozta el az ifjú párt.

GYÁSZISTENTISZTELET az Izr. *Siketnémák Orsz. Intézete* névtelen megalapítójának és második megalapítójának, *Kaszab Aladárnak* emlékére. Előkelő közönség jelenlétében tartotta meg a siketnéma intézet vezérelőbizottsága a Hősök

Nagy raktárkészletemnek

még 3-ad részét sem tudom
új helyiségemben
elhelyezni
s ezért

még idejekorán
szép és olcsó sírköveket
csak

LÖWY-NÉL BUDÁN

II. FŐ-UTCA 88.

(Pálffy-tér mellett)

TELEFON: 51-3-81

Budapesti ügetőversenyek

Junius hó 9, 14, 16 és 21-én

Emléktemplomában kegyeletteljes gyász-ünnepélyét, amelyen a Pesti Izr. Hitközség képviselőjében Stern Samu, a hitközség elnöke, dr. Hajdu Miklós, és Csergő Hugó jelentek meg. A rabbinátust dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi képviselte. Továbbá megjelent dr. Deutsch Ernő intézeti elnök, dr. Gold Simon, valamint a gyászbaborult családok részéről Kaszab Aladárné és a Kaszab család tagjai. Dr. Hevesi Ferenc rabbi hatásos szavakban méltatta az elhunytak tetteit és jóságát. Nagyon meghatotta a közönséget, amidőn az intézet egyik növendéke, tiszta, értelmes magyar beszédjével fohással fordult a Mindenható Istenhez a megdicsőültek lelki nyugalmáért és egy másik növendék a Kaddis imával magasztalta a Mindenható dicsőségét. Az ünnepély tanúságot tett arról, hogy az elhunytaknak elgondolása és jósága életté válik azok ajkán, kik az elköltöztek jósága és szeretete nélkül örök pusztulásra lettek volna ítélve. Az intézet — dacára annak, hogy súlyos anyagi gondokkal küzd — ma is az ország egyik legismertebb gyógypedagógiai intézménye, hol felekezeti különbség nélkül 65, részint siketnéma, részint vak gyermek talál szerető otthonra, iskolára és gondozásra.

PÁLYÁZAT. A Magyar Izr. Kézmű- és Földművelési Egyesület tanoncotthonában 10 bennlakó és 25 künnlakó és kertész-képzőtelepén 18 ingyenes bennlakó növendék nyert felvételt. Pályázhatnak 14—17 éves ipari, vagy mezőgazdasági pályára alkalmas, ép és egészséges árva és szegény fiúk. Mindkét intézmény bennlakó növendékeinek felvételéhez a középiskola négy osztályának sikeres elvégzése

**Füüdőruhák és kellékek,
füügönyök, füügönykelmék
kézimunka cikkek, fonál,
szönyegszövvő anyagok,
kötött és szövvöttárúk**

**legolcsóvv bevásárlási helye
a szakmáknak**

**Füüdőruhák . . . 1.60-tól
Pulloverek . . . 1.80-tól**

**S Z E K E R E S
B U D A P E S T,
Rákóczi-ut 63.**

se elengedhetetlen kellék. A kertész-képzőtelepre értetségizettek is folyamodhatnak, akiknek tanideje 3 év helyett 2 év. A kérvényt — melyhez születési-, iskolai-, újraoltási- és szegénységi bizonyítvány csatolandó — az egyesület központi irodájába (VII. Damjanich u. 48.) folyó év június 25.-ig kell benyújtani. A kertész-képzőtelepre a megüresedett ingyenes helyeken kívül korlátolt számban felvehető az ellátást megtérítő növendékek is.

**Dr. Frenkel B.
vallástanár**

ZSIDÓ NEVELŐINTÉZETE

Internátus fiuknak és leányoknak, egész- és félbentlakás

MÁTRAI GYERMEK ÉS DIÁKÜDÜLŐ

800 méter magas klimatikus gyógyhatású helyen a Nagygalya alján

VII., Stefánia-ut 67. Telefon: 96-495.

kertes villában, minden iskolatípus közelében.

Leánytovábbképző 14 évesnél idősebbeknek,
közművelődési és gyakorlati irányú tanfolyamok

Felölő szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszámia szám 16.760

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda Budapest, VII. Rombach 'a. 8. — Telefon: József 42-3-09